

МИЛОВАН ДАНОЛИЋ

ИЗВЕШТАЈ О ВРЕМЕНУ

СЕНКЕ

По трави их, као столњак, простру гране,
Завлаче се у шумске рупе,
Ветар их разноси на све стране,
Предвече се на једно место скупе.

Пре подне се преливају, као руже,
По прозорском плешући стаклу,
А после подне се издуже
Као да би ван земље нешто да такну.

Једну са брујем, јури звоно,
Гавран своју прогони преко њива,
Човек с њом, у сан, одлаже оно
Што обдан од себе скрива.

После заласка, стрмом путањом
Вуче се последња као од беде,
У мислима и ја посрћем за њом,
Куд је пошла и мене нек одведе.

Мру, у откосима разасутим,
Како искрсавају, тако нестају,
Тек на махове ако наслутим
Заједнички нестанак у бескрају.

Век ми је прошао у потресу
Који сеизмографске не бележе игле:
Срљам за сенкама, а знам, оне су
У часу настанка на циљ стигле.

И докле дан у бездан клиза
Да похрани срамоте и ужасе,
Моја, час испред, а час иза
Прати ме, да неког имам уза се.

Престаћу да срљам по тлу тамном
Када се стопи цела са мном.

ВЕЧЕРЊИ ШУМОР

У лишћу, у трави, у папрати
Преплићу се тајни шапати,
Давна експлозија, тражећ одушка
У ваздуху и даље шушка
Првобитни прасак и сад се још
Кроз вечерњу разноси пустош,
Дан сагорева у јаркој жижи,
Што даљи од света, себи сам ближи,
Доброта се зачиње у умору,
То сам, издах у општем шумору,
А оно што се кроз век расу
Сабира се, у смртном часу.

ДРХТАЈ СВЕТЛА

Са заласком, у трену трена
Плану искра, сев прсле чаше,
На западу се догоди смена,
И уснула брда задрхташе.

Зар сам гладном безмерју храна,
Залутали трачак треперави?
Из светског океана суза слана
Навире, да ме целог преплави.

Потискивана реч се расплака,
Кроз помрчину зрака просину,
А од магле испод очних капака
Вид изгуби јасноћу и оштрину.

Док уснивам, река широка
У тами губи правац тока.

ЈУНСКО ЈУТРО

Небо је земљу засуло златом,
Реке чекају да потеку;
Ко сам и шта сам? Мрва? Атом?
На коме месту, у којем веку?

Стојим, пред свим тим што се затекло
По завршетку ноћног обреда,
Видик је отворен надалеко
Али се ништа дотаћи не да.

Крепи се душа-бесмртница,
Опоравља се глава-ноћобдија,
А прекинути сан се као кртица
Према недосегнутом смислу пробија.

Дан је откинут лист календара,
Било где и било када, е да би
Веровало како те вид не вара:
Докази постојања су врло слаби.

Сјај руши међе и ограде,
У њима сам сâм себи чудан,
Више ме, онамо, у сну остаде
Него што сам изнео у дан.

У јутрима ванземним, летњим
Морао бих нечега да се сетим...

КРАЈ АВГУСТА

Сунце, стигавши на крај пута,
Своју скраћену сенку гута.

Над авлијом кружи, лебдећи
Врелина угашене хлебне пећи.

Овде је крај свих почетака,
Смрт је безболна, и лака, лака.

Вукући се од хлада до хлада
Речица се на вирове искомада.

Под старом липом јутарњи утих
Са неколико листова жутих.

Облаци танки, беличасти
Најављују кишу која неће пасти.

Сав од мрешкања и блескања
Предео у будућа тоне сећања.

Човек, у предјесењу празнину доспев,
Шта је, до пусти одјек и одсев...

СЕПТЕМБАРСКА

Дрхтећи, бумбар сув цвет сише,
Већ шест недеља нема кише,
Осипа се завеса плаветнила
Изнад високих шумских стабала,
Једна грана као да се нечег сетила
Па се одједном размахала.

Пред капијом уска путања
Стигавши на крај, у себе утања;
Река је прогутала своје таласе,
Ископнела у дугој суши,
А што је на земљи скончало, сада се
У небеској обнавља души.

На гумну сламке укосе пропете
Покушавају да полете:
Све што од године те остаде
Јесте празнина, с нешто досаде,
У пролеће, у јесен, зими, лети
Добро је, свему упркос, живети.

Омануше преврати и препороди,
Само спор ток некуда води,
Јуришници лагани плес играју,
У септембарском, сад, смирају,
А мудрост се даје столећима
Само ономе ко је већ има.

ОКТОБАРСКА НОЋ

Ноћ, отежала од узораних њива,
Неразмрсива, мокра пређа,
Затворско двориште у које се слива
Нешто без имена и без међа.

Добри изгледи ту зависе
Од упорности да бесциљно трајем,
Нема решења, али се
И у нерешивом саставља крај с крајем.

Ноћ ми је присвојила самоћу,
Са прекидима кроз олук плаче,
Нема излаза, али је то ноћу
Очигледније него иначе.

Помрчина гута минуте,
И ја сам, с њима, њој изручен,
Земаљске границе су укинута
И сједињене, ноћас, ни у чем.

Јесам ли у предсну или у коми?
Кад зажмурим, утваре кривоусте
Нагрну: постојим колико ми
Господари таме допусте.

У КИШНОМ СУМРАКУ

Ноћ се срушила земљи за врат,
Покрила шибље, траву и папрат,
У прозор туку кишни таласи,
Помрчино, у мене цела стала си:
У теби, у мирисном црном цвећу
Рођен сам, у теби и умрећу.

У грудном кошу глуво звоно
Не одустаје од тиктакања:
Од овога се не види оно,
А обоје завеса тешка заклања:
Као пражитељ таме бездومه
Једва постојећи, свуд сам на своме.

Уснули балегар, не знајућ где је
Под листом својим се дахом греје:
Да сам буба, на овај свет бих пристао,
У дисању открио сав смисао,
У себи обзидао тајно склониште
Где ће страх и нада да се пониште.

Север и запад у смркнуће
Поставе мртву стражу око куће,
Лава, која је свет преплавила
Куља из кратера ништавила
А у раљама безграничја
Комешају се лица и наличја.

НОЋНЕ СЛУТЊЕ

У месецима овим смутним
Мало шта разумем, ал' много слутим,
Разликујем слова којима је слана
На прозорском стаклу исписана.

У сумрак, са бандере, сврака крештава
Срећан заокрет наговештава:
Са оне стране пустоши ноћне
Нешто је добро, нешто ме хоће.

Постоји закон; законодавац
Свему даје снагу и правац;
Постоји милост – зрачење њено
Мени је ноћас намењено.

Слутим, у глиб мрака пропао,
Нешто далеко што већ ту је,
Загрљај бестелесан и топао
Обећање које умирује.

ЗИМСКА

Ко сад може да ми надокнади
Време жртвовано пустој досади,
Сем ако превозник подземног чуна
И то у нешто не урачуна...

Шта ме то благослови или прокле
Да се раздајем донде докле
Под притиском силе од мене јаче
Губици и добици се не изједначе?

Три ратне зиме дуж обала
Држале су реку под ледним кључем:
Једна половина ми је тамо остала
А другу, којекуд, за собом вучем.

Пиљећи испод црне мараме,
Сунце не разликује мене и мрава,
Пресуда је непристрасна, мада ме
Невољно и успут поништава.

ЗРАКА У СУТОНУ

Кад се слегну сенке у сутону,
И у безобличје слике утону,
Зароним, кроз мрежу полуснова
Ни у шта, а ништа је свему основа.

Дрхти, заробљена у леденој санти
Зрака што пламти и пламтећ памти,
У том блеску прекогробног сјаја
Безнађе се са лудом надом спаја.

Као око које у себе гледа,
Зрака, сачувана у грудви леда,
Знак је да трајемо у тајности;

Покидах везе и корене,
Корачам куда ме ветар окрене,
Сад изабраник, сад жртва случајности.

СВРШЕТАК ДАНА

Смирује се нејасна јека,
Тишина је сањива и шуморава,
А река пристигла издалека,
Надомак ушћа ток успорава.

Вид ми је магличаста прекрила мрена,
Свет је то што стане у дупље очне,
По један век се сваког трена
Угаси, да нови за њим почне.

Високо ми је сасвим промакло,
Приклањам се ближем и нижем,
Пошто сам примао све олако
Добро је да уопште негде стижем.

Покидао сам везе и узе,
Знајући шта нећу, не шта хоћу,
Сад из бездана навиру сузе
Да укроте и усвоје нејасноћу.

Бројећи кораке, гледам преда се,
Тло ври од сенки и од блескања;
Све сам прежалио; имена се
Потиру у раскопусаној књизи сећања.

О зид се разби дневно видело,
Познато добија изглед чудан:
Са полуистином се, ипак, живело,
Са истином мрем, из дана у дан.

Сунце, што на траву баца одсјаје,
Надокнађује све што недостаје.

УМИРАЊЕ ГОДИНЕ

На хладно згариште после пожара
Година отпад истовара,
Дахће, од пута посустала,
Као звер у невидљива гвожђа упала.

Зверка изнурена, олињала
Дишући, последње напоре чини,
Скончава где је почињала
У тмини, празнини и нигдини.

А ја се, са преосталим делом снаге,
Згрчен на левом тасу ваге,
Питам – куда су варке отекле?
У њима је и живота било донекле.

У кликтајима касних ждралова
Опомена се слути јалова
Да смо срљали као луде
У нешто друго, друкчије, другде.

Пустош је царски, светски престо
На ком пландују бескућник и беземљаш,
Стигао си, ево, на место
Где себи у очи можеш да гледаш.

Постани, најзад, делић поретка
Који умирући креће из почетка.